

๓

เถียงนา : รูปแบบ และการใช้งานในวัฒนธรรม ข้าวของชาวนาอีสาน Isaan Hut: Form and Functions in rice culture of Isaan farmer

กิตติสันต์ ศรีรักษา^๑

Kittisan Sriruksa

บทคัดย่อ

เถียงนาเป็นสิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยเกี่ยวกับการทำนาในวัฒนธรรมข้าวของชาวนาอีสาน เป็นวิถีวัฒนธรรมในแบบฉบับของภูมิปัญญาพื้นถิ่น ซึ่งมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมไท-ลาวของชาวนาในภาคอีสาน เป็นการสร้างสรรค์ที่มาจากภูมิปัญญาอันบริสุทธิ์แบบพื้นบ้านของชาวนาอีสาน ที่สืบทอดมาจากอดีต เกิดจากหลายๆ องค์ประกอบ เช่น วัสดุ และทำเลที่ตั้ง ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถมองเห็น หรือรับรู้ได้โดยตรง จากการที่เจ้าของเถียงนา ลงมือปลูกสร้างด้วยตัวเอง เป็นการปลูกสร้างที่ลงตัวกับสภาพแวดล้อมรอบข้างสามารถแบ่งรูปแบบของเถียงนาได้ ๕ ลักษณะใหญ่ๆ คือ ๑) เถียงนาพื้นติดดิน แบ่งเป็น ๒ แบบ ได้แก่ แบบใช้พื้นดินเป็นพื้นนั่ง และแบบใช้แคร่เป็นพื้นนั่ง ๒) เถียงนากยกพื้นสูงจากดินระดับเดียว

^๑ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๓) เถียงนายกพื้นสูงจากดิน ๒ ระดับ ๔) เถียงนายกพื้นสูงจากดินหลายระดับ ๕) เถียงนาประเภทเคลื่อนที่ได้ และสามารถจำแนก รูปแบบการใช้งานของเถียงนาได้ ๒ ลักษณะคือ ในทางพื้นที่ ใช้ประกอบกิจกรรมประเภทเดียวกันที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำนา และในทางสังคม หรือชุมชน ใช้ประกอบกิจกรรมหลายประเภทที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ คือ “ ประเพณีฮีตสิบสอง ” ควบคู่ไปกับการทำนา

ปัจจุบัน แม้สังคมจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่วิถีชีวิตของชาวอีสาน ยังคงเกี่ยวพันอย่างเหนียวแน่นกับการทำเกษตรกรรมเช่นเดิม เป็นการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย อยู่กับการทำนา และธรรมชาติ ด้วยเหตุดังกล่าว เถียงนาจึงเป็นสถานที่สำคัญ ที่สามารถสะท้อนภาพวิถีการดำเนินชีวิตของชาวนาอีสานได้เป็นอย่างดี และเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่อยู่คู่กับท้องทุ่งนาของชาวอีสานมาอย่างยาวนาน

Isaan farmer learns their way of farming from ancestor. They have to follow the pattern and practice until it's become their culture which directly related to rice. Isaan hut is a temporary type of local architecture, and is build to use as shelter during the farming season of Isaan farmer. It is the cultural object which reflects the Tai-Lao cultural base of farmer in Isaan. The creation of pure local wisdom of farmer which inherited from the past; consist of many components i.e. material, location and a construction that suit well with the environment. They could be divided into ๕ major forms; ๑) Grounded hut could be divided into ๒ forms; ground-seated and use a litter to sit on ๒) One level platform hut ๓) Two level platform hut ๔) Multi level platform hut ๕) Moveable hut. The characteristic and function-use of hut could be categorized into ๒ types, and it will be used in rice field for any activities which directly involve with farming. Also it play role in the society or community involving with many kinds of activity related to believe of Isaan farmer like “Heet Sib Song” tradition.

Even though the society itself has changed periodically, Isaan way of life is still strongly related with agriculture as usual. It is a simple way of life, living with farming and nature. Therefore, Isaan hut is important which clearly reflect to the live of Isaan farmer in their rice culture from the

วัฒนธรรมข้าวกับชาวอีสาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หรือ ภาคอีสานเปรียบเสมือน บริเวณที่อยู่ในกรอบรูปสี่เหลี่ยม ภูมิภาคภายในมีลักษณะคล้ายแอ่งกระทะใหญ่ ๒ แอ่ง คือ แอ่งสกลนครและแอ่งโคราช โดยมีเทือกเขาภูพานตัดผ่านแบ่งกันแอ่งทั้งสอง (ศรีศักร วัลลิโภดม, ๒๕๔๐) พื้นที่บริเวณที่เป็นแอ่งกระทะมีแร่ธาตุและสิ่งเจือปนต่างๆตกค้างเป็นตะกอนอันอุดมสมบูรณ์อยู่มากมายเกือบทั่วบริเวณ ทำให้เกิดเป็นชุมชนซึ่งส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่กันเป็นกระจุกทั่วบริเวณดังกล่าว จากหลักฐานทางโบราณคดี เช่น การค้นพบรอยเมล็ดข้าวบนเศษภาชนะดินเผา เครื่องมือที่ทำจากสำริด ยืนยันได้ว่าชาวอีสานดั้งเดิมมีชีวิตร่อนเร่อยู่ในดินแดนอีสานนานมากกว่า ๕,๐๐๐ ปี มาแล้ว จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ยืนยันได้อีกว่า คนพวกนี้ปลูกเรือนอยู่เป็นที่ รู้จักปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ ทำภาชนะดินเผา และทำสัมฤทธิ์ เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการเกษตรในยุคเริ่มต้น ที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก (สุจิตต์ วงษ์เทศ, ๒๕๔๙)

ปัจจุบันประชากรในภาคอีสานโดยส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาวที่อาศัยอยู่ในแถบลุ่มแม่น้ำโขงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภาคอีสานของไทย นักวิชาการและนักประวัติศาสตร์เชื่อกันว่ามีต้นตระกูลมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาไท-กะได (ไต-กะไต)ซึ่งมีถิ่นฐานเดิมในอดีตอยู่บริเวณจีนตอนใต้ อพยพแพร่กระจายไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บนภาคพื้นทวีป (เกรียงไกร เกิดศิริ, ๒๕๕๓) และวิถีการดำเนินชีวิตของคนทั้ง ๒ ผังนั้น ได้รับการปฏิบัติสืบทอดจนกลายเป็นวัฒนธรรมไท-ลาว มาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน วิถีการดำเนินชีวิต

ของกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นวัฒนธรรม มีพื้นฐานทางด้านคติความเชื่อ ที่ยึดติดอย่างเหนียวแน่นกับการทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาปลูกข้าว(สุจิตต์ วงษ์เทศ, ๒๕๔๙) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำคัญ ที่ส่งผลโดยตรงกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ ปัจจัยดังกล่าวมีทั้งในทางนามธรรม ได้แก่ ระบบความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนาปลูกข้าว และทางรูปธรรม ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางวัตถุต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อการทำนา ด้วยเหตุแห่งปัจจัยดังที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การเลือกพื้นที่ในการตั้งชุมชนที่คำนึงถึงปัจจัยในการปลูกข้าวเป็นหัวใจหลักสำคัญ ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานของชาวอีสานซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัฒนธรรมไท-ลาว ในหลายพื้นที่ ต้องคำนึงถึงภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกและทำมาหากิน ลักษณะภูมิศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับการตั้งหลักแหล่งที่อยู่อาศัยและทำกินของชาวอีสานในภาพรวมนั้นวิเคราะห์ออกได้เป็น ๓ ลักษณะ (เอกวิทย์ ณ ถลาง, ๒๕๔๔) คือ บริเวณที่สูงลาดลงมาเชิงเขา บริเวณที่ราบลุ่มของลำน้ำ และบริเวณที่ราบน้ำท่วมถึง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ทั้ง ๓ ลักษณะนี้ต้องเหมาะสมกับการปลูกข้าวและการเลือกภูมิประเทศเพื่อตั้งหมู่บ้าน องค์ประกอบที่กล่าวมาเป็นเอกลักษณ์ร่วมทางวัฒนธรรมไท-ลาวที่สืบทอด และแพร่กระจายอย่างเหนียวแน่นทั่วลุ่มน้ำโขง ชุมชนหมู่บ้านที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย พบที่ภาคอีสาน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, ๒๕๔๙) มีอายุราว ๕,๐๐๐ ปี เช่น ชุมชนที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ฯลฯ คนในชุมชนปลูกข้าวอยู่ริมหนองน้ำ ตามธรรมชาติ นับว่าเป็นชาวนาชาวไร่ยุคเริ่มแรกของชุมชนชาวอีสาน การเลือกทำเลที่ตั้งชุมชนในภาคอีสาน มีหลักสำคัญอยู่ ๓ ประการ ประกอบไปด้วย น้ำ เพื่อการยังชีพและประกอบการเกษตรกรรม นา เพื่อการปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนอีสาน และโนน เพื่อการสร้างบ้านและชุมชนซึ่งน้ำท่วมไม่ถึง จากองค์ประกอบทั้ง ๓ จะเห็นได้ว่า การทำนาปลูกข้าว เป็นกิจกรรมหลักในการดำเนินวิถีชีวิตของชาวอีสาน ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมที่เกิดควบคู่กับคนอีสานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

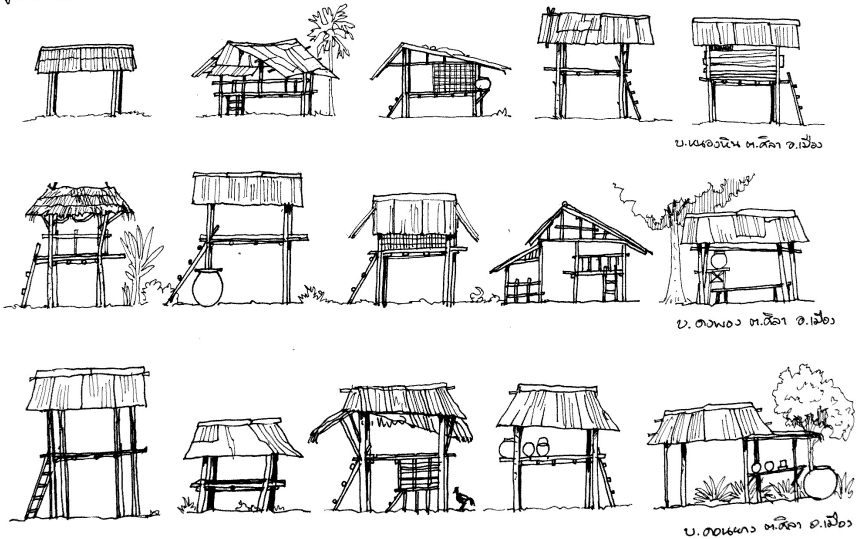
ข้าวเป็นพืชที่เกิดขึ้นทางตอนเหนือของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบที่ขึ้นตามธรรมชาติ ต่อมามนุษย์ได้ทำการปลูกข้าวในประเทศจีนและอินเดียก่อน จากนั้นจึงค่อยแพร่หลายเข้ามาในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, ๒๕๔๐) โดยข้าวที่ปลูกในยุคแรกๆ จะเป็นข้าวเหนียวพันธุ์ป่า ที่เกิดในพื้นที่ลักษณะของเมล็ดจะอ้วนและป้อม จนเมื่อราว พ.ศ.๑๒๐๐ จึงมีเมล็ดข้าวพันธุ์ที่เรียวยาว จากอินเดีย (บรรพบุรุษของข้าวเจ้า) เดินทางเข้ามาพร้อมกับพ่อค้า และนักบวช (สุจิตต์ วงษ์เทศ, ๒๕๔๙) การปลูกข้าวในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือว่าเป็นวัฒนธรรมหลักอย่างหนึ่งของผู้คนในแถบนี้ แบ่งได้ ๓ รูปแบบ คือ ๑. รูปแบบวัฒนธรรมภูเขา(กลุ่มภาษาตระกูลมอญ-เขมร) ๒. รูปแบบวัฒนธรรมที่ราบ (กลุ่มภาษาตระกูลไต-ไท) ๓. รูปแบบวัฒนธรรมทะเล (กลุ่มภาษาตระกูลทิเบต-อินเดีย) นักวิชาการด้านโบราณคดีชาวญี่ปุ่นชื่อ ทายาโตะ วาตาเบะ ค้นพบเมล็ดของเมล็ดข้าวผสมอยู่ในก้อนอิฐโบราณ ๓ ชนิด คือ เมล็ดป้อม เมล็ดใหญ่ และเมล็ดเรียวยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิน อยู่ดี นักโบราณคดีโออาตาเบะ ตาซาโอโอะ อธิบายไว้ในงานวิจัยเรื่อง “เส้นทางของต้นข้าว” ว่า กลุ่มชนที่ใช้ภาษาในตระกูลไต-ลาว เป็นต้นแบบในการปลูกข้าวในน้ำ โดยการผสมผสานกระบวนการปลูกข้าวทั้ง ๓ แบบเข้าด้วยกัน โดยเน้นกระบวนการปลูกข้าวในน้ำเป็นหลัก ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นวัฒนธรรมที่แพร่กระจายไปทั่วภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ และจากการศึกษาวิจัยของเขายังพบว่า พันธุ์ข้าวแม่น้ำโขงถือว่าเป็นพันธุ์ข้าวที่ปลูกในน้ำที่เก่าแก่ที่สุดในแถบภูมิภาคนี้ (อ้างถึงใน ฝาม ดีก เชียง, ๒๕๕๑) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ตระกูลภาษาไต-กะได โดยเฉพาะกลุ่มไท-ลาว มีส่วนทำให้วัฒนธรรมในการปลูกข้าวในน้ำบริเวณหุบเขาแพร่กระจายไปทั่วภูมิภาค

เนื่องจากข้าวคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในแถบลุ่มแม่น้ำทั่วภูมิภาค รวมทั้งชาวอีสาน ดังนั้นการทำนาจึงเป็นวิถีที่ชาวนาอีสานผูกพันมาตั้งแต่อดีต ข้าวจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญในการก่อเกิดของวัฒนธรรม โดยเฉพาะในแถบลุ่มน้ำโขง เรียกได้ว่า เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากข้าว ก็ไม่ผิด ชุมชนอีสานในเขตชนบทยังคงยึดถือรูปแบบการทำนาในลักษณะเดิมที่สืบทอดภูมิปัญญา

มาจากบรรพบุรุษ การทำนาของชาวอีสานมีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับแหล่งน้ำ และสภาพของพื้นที่ เช่น นาบนพื้นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง (แต่ชาวนาจะกักน้ำไว้เลี้ยงต้นข้าวด้วยการยกคันนา) เรียก **นาดอน** นาที่ทำในป่า(ซึ่งมีกระบวนการในการทำนาเหมือนกับนาดอน) เรียกนาในลักษณะนี้ว่า **นาโคก** นาที่มีน้ำซับตลอดทั้งปี เรียก **นาคำ** นาที่อยู่ในพื้นที่คล้ายแอ่งกระทะ เรียกว่า **นาขุม** (บางท้องถิ่นเรียก นาโขง) นาในพื้นที่ลุ่มกว้างขวางที่น้ำท่วมในฤดูฝน แต่ลดในฤดูแล้ง เรียกว่า **นาทาม** (บางท้องถิ่นเรียก **นาลุ่ม** หรือ **นาขุม**) นาที่บุกเบิกใหม่ ยังมีตอไม้ที่ฝังตัดอยู่ทั่วไปในท้องนา เรียก **นาข้าว** และนาที่รกร้างไม่มีการทำนา หรือทำนาแล้วไม่ได้ผลผลิตจะเรียกว่า **นาเฮื้อ** เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ชาวอีสานจะทำนากันปีละครั้ง การทำนาจะเริ่มทำช่วงต้นฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคม ซึ่งจะอาศัยน้ำจากฝนเรียกว่า การทำนาปีหรือนาดำ ต่อเนื่องถึงช่วงเก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคม บางชุมชนในอีสานที่ได้รับน้ำจากระบบชลประทานของภาครัฐจะทำนาได้ ๒ ครั้ง โดยครั้งที่ ๒ จะทำนาต่อจากนาปี เรียกว่า **นาปรัง** (นาหว่าน) หรือ บางท้องถิ่นเรียก **นาแซง** ในช่วงเดือนมกราคม ถึงปลายเดือนเมษายนโดยจะเริ่มทำงานตั้งแต่รุ่งเช้าไปจนถึงตอนเย็น

กระบวนการปลูกข้าวในอีสานมีลักษณะง่ายๆ ไม่มีเทคโนโลยีที่ซับซ้อน และใช้ภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทำนา เช่น การสร้างคันนาเพื่อทัดน้ำ การใช้ไม้ปลายแหลมทิ่มลงพื้นดินให้เป็นรู เพื่อหยอดเมล็ดข้าว และ การใช้แรงงานจากสัตว์ในการทำนา เป็นต้น การไปทำนาแต่ละครั้งจึงต้องมีการเตรียมตัว นอกจากอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนา สิ่งที่สำคัญที่สุดคือเสบียงอาหารในมือกลางวัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีสถานที่สำหรับใช้รับประทานอาหาร พักผ่อน และทำกิจกรรมต่างๆชาวอีสานเรียกสถานที่ดังกล่าวว่า “เถียงนา”

รูปแบบ เกียงนาใน จังหวัดขอนแก่น

บ. นพอนันต์ พ.ศิวา อ.เมือ

บ. ดนพวง พ.ศิวา อ.เมือ

บ. ดนพวง พ.ศิวา อ.เมือ

รูปแบบของเกียงนาในจังหวัดขอนแก่น

เกียงนา

เกียงนา จัดเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทชั่วคราว(วิโรฒ ศรีสุโร,๒๕๓๘) และเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่สำคัญ ซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อ การทำนาปลูกข้าว ในวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม รูปแบบของเกียงนา แสดงให้เห็นถึง แนวคิดในเรื่อง ความเรียบง่ายยืดหยุ่น กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และแฝงภูมิปัญญาในเรื่องการ สร้างสรรค์ หรือแก้ปัญหาที่มีพัฒนาการด้านการออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการ ของผู้ใช้งานตามหลักออกแบบที่ว่า “ Form follow function.” (วิโรฒ ศรีสุโร, ๒๕๓๘) เป็นการ สะท้อนวิถีชีวิตและสุนทรียศาสตร์ในแบบฉบับท้องถิ่น จนอาจกล่าว ได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่าของสังคมชาวนาอีสาน เนื่องจากเกียงนา เป็น เรือนไทยอีสานประเภทชั่วคราว เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนอง ประโยชน์ใช้สอยเฉพาะฤดูกาล ขนาดของเกียงนาจึงขึ้นอยู่กับความต้องการและ

ความสามารถของคนสร้าง คือเจ้าของที่นา ซึ่งส่วนใหญ่จะสร้างด้วยตัวเอง มีรูปแบบที่ไม่ตายตัวเพราะ เกิดจากการปรับตัวและแก้ปัญหาใหม่ๆด้วยภูมิปัญญาที่ยอมรับต่อสภาพธรรมชาติแวดล้อมเพื่อที่จะอยู่อาศัยได้อย่างกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้น กับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของท้องถิ่น (อรศิริ ปาณินท์:บรรณาธิการ, ๒๕๕๑) และจะมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกได้ว่าเป็นเถียงนา คือ เป็นเรือนมีหลังเปิดโล่ง ลักษณะคล้ายศาลา ในกรณีที่ไร่นาอยู่ไม่ไกลจากเรือนพัก สามารถไปกลับได้ภายในวันเดียวจะไม่นิยมกันฝา เสาเรือนใช้ไม้จริง ส่วนโครงใช้ไม้ไผ่หรือไม้อื่นๆ ที่หาได้จากภูมิศาสตร์โดยรอบ หลังคามุงหญ้า ฝาไม้ที่รื้อมาจากเรือนเก่า สังกะสีหรือวัสดุที่หาได้ในสภาพปัจจุบัน เช่น ฝาไบโพลาสติก หลังคาจะไม่สูงมากเพื่อป้องกัน แดด ลม และฝน รูปแบบไม่ตายตัว ในอดีต เถียงนาเป็นสิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สอยเกี่ยวพันกับการทำนาเป็นหลัก(วิโรฒ ศรีสุโร,๒๕๓๘) แต่ปัจจุบันเถียงนาเป็นสถานที่ ที่ถูกใช้งานหลากหลายขึ้น บางแห่งสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นบ้านเรือน และขยายตัวเป็นชุมชนได้ โครงสร้าง และรูปแบบของเถียงนา มีลักษณะที่เรียบง่าย วัสดุในการก่อสร้างก็เป็นสิ่งที่หาได้ง่ายในชุมชนหรือตามบริเวณใกล้เคียง สามารถจำแนกองค์ประกอบหลักของโครงสร้างเถียงนาและองค์ประกอบอื่นๆที่ปรากฏารอบเถียงนา ดังต่อไปนี้

เสา โดยส่วนใหญ่จะพบเถียงนาที่มีเสา ๔ ต้น เป็นเสาหลัก อาจมีการเพิ่มเสาเพื่อต่อหลังคาสำหรับใช้ประโยชน์เพิ่มเติม วัสดุทำจากไม้เป็นส่วนใหญ่ หรือเป็นเสาคอนกรีตสำเร็จรูป

หลังคา ที่พบเป็นส่วนใหญ่เป็นทรงจั่ว หรือเป็นเพิงระนาบยกสูงด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อการระบายฝน วัสดุที่พบโดยส่วนใหญ่เป็นสังกะสี ญ้าคา ไม้ไผ่ หรือวัสดุอื่นๆที่หาได้ในยุคสมัยปัจจุบัน เช่น พลาสติก กระเบื้อง ป้ายโฆษณา ฯลฯ

พื้น โดยส่วนใหญ่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ หรือไม้กระดานที่เหลือจากการสร้างบ้าน ขนาดของแผ่นกระดานจึงไม่เท่ากัน พื้นของเถียงนาจะยกสูงขึ้นจากพื้นดินซึ่งอาจจะมีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับการใช้งาน หรืออาจมีการต่อเติมพื้นให้มีพื้นที่ใช้งานเพิ่ม

ขึ้นคล้ายการต่อเกยของเรือน เกียงนาบางแห่งไม่มีพื้นกระดาน แต่จะใช้พื้นดินแทน เกียงนาประเภทนี้มักจะตั้งบนเนินที่น้ำท่วมไม่ถึง

ใต้ถุน บางแห่งจะยกพื้นเกียงนาขึ้นสูงเพื่อใช้งานบริเวณด้านล่าง เช่น เลี้ยงสัตว์ เก็บผลผลิต เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตร ประกอบอาหาร เป็นต้น

จากการสังเกตพบว่า เกียงนาส่วนใหญ่จะไม่มีฝาบนตัวเกียงนา เพื่อระบายอากาศเวลาพักผ่อน สามารถสอดส่องดูแลผลิตผลได้ทั่วถึง เกียงนาบางแห่งอาจจะมี การกั้นฝาผนังไว้เป็นบางส่วนเพื่อกันฝน ลม และแดด แต่จะไม่นิยมกั้นโดยรอบ และไม่นิยมทำรั้ว ยกเว้นเกียงนาที่มีพื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมอื่นเสริม เช่น ปลูกผัก ขุดบ่อเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์

นอกจาก รูปแบบ และวัสดุ ที่เป็นองค์ประกอบหลักในการกำหนดรูปร่างของตัวเกียงนา แล้วนั้น ยังมีองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญ เป็นภูมิปัญญาและเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่สืบทอดต่อกันมา คือ การเลือกทำเลสำหรับปลูกสร้างเกียงนา ซึ่งในการเลือกทำเลที่ตั้งโดยส่วนใหญ่ นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง เป็นบริเวณที่มีอากาศปลอดโปร่ง สะดวกต่อการสัญจรไปมา สะดวกต่อการลำเลียงผลผลิตและเป็นทำเลสามารถมองเห็นได้โดยรอบ เพื่อง่ายต่อการดูแลผลผลิต เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบจากทำเลที่ตั้งนี้ เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดสุนทรียะภาพขึ้นบนเกียงนาประกอบ ซึ่งประกอบไปด้วย

ทุ่งนา เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดของ สุนทรียภาพที่เกิดขึ้นกับเกียงนาเกียงนา ซึ่งข้าวในนา นั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดฤดูกาล ทำให้เกิดสีสันที่หลากหลาย เป็นฉากหลังที่สวยงามของเกียงนา เมื่อเห็นดเหนียวจากการทำนากลางแจ้ง หากได้นั่งหรือนอนพักในเกียงนา แล้วมองออกไปยังทุ่งนาสีเขียวสดที่กว้างใหญ่ตัดกับสีครามของท้องฟ้าในฤดูฝน หรือ ทุ่งกว้างที่เหลืองอร่ามของรวงข้าวที่รอคอยการเก็บเกี่ยว เป็นต้น ภาพงดงามที่ปรากฏจะช่วยให้ผ่อนคลายหายเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหนักได้อย่างน่าอัศจรรย์

แหล่งน้ำ น้ำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างมาก ในการเพาะปลูก โดยเฉพาะการปลูกข้าวทำนา ซึ่งมีความจำเป็นในการที่ต้องใช้น้ำจำนวนมากในกาหล่อเลี้ยงต้น

ข้าว เถียงนาก็เช่นกันจำเป็นต้องมีน้ำเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยต่างๆ เช่น ทำความสะอาด ล้างหน้าล้างตัว ใช้ประกอบอาหาร หรือแม้แต่ใช้เป็นแหล่งหาอาหาร และน้ำก็ยังมีส่วนต่อความรู้สึกทั้งจากการสัมผัสด้วยตาและด้วยกาย ทั้งเงาสะท้อนของน้ำกับวัตถุรอบข้างที่ระยิบระยับเพราะแสงลม และไอเย็นของน้ำที่โชยมาพร้อมกับสายลม หากเหน็ดเหนื่อยจากการทำนา แล้วได้รับหรือสัมผัสสิ่งเหล่านี้คงต้องช่วยให้เหน็ดเหนื่อยเร็วขึ้น

ต้นไม้ หรือร่มไม้ เป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่บ่งบอกถึงความเป็นเถียงนา บางครั้งต้นไม้มักถูกใช้เป็นเถียงนา อาศัยร่มเงาเป็นหลังคา โดยที่ไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ ต้นไม้ที่เถียงนานอกจากจะให้ร่มเงาแล้วบางชนิดยังถูกปลูกเพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่และความต้องการที่จะบริโภค

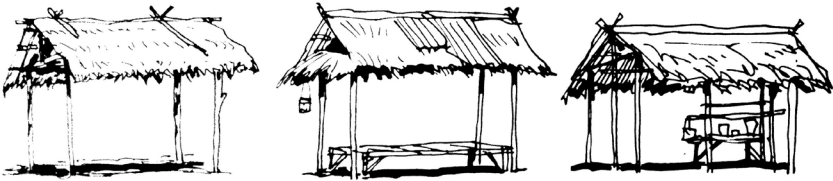
สภาพแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับภูมิประเทศของท้องถิ่นนั้นๆเช่น อยู่นกใกล้เนินเขาหรืออยู่นกใกล้แม่น้ำ อาจจะกล่าวได้ว่าลักษณะทางธรรมชาติที่แวดล้อมรอบบริเวณเถียงนาคือฉากหลังที่ช่วยเน้นให้ เถียงนา มีความงาม มีความรื่นรมย์ และมีความโดดเด่น เพราะโดยส่วนใหญ่การทำงานจะต้องใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่เกิดจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เห็นจึงเปรียบเสมือนฉากหลังหรือทัศนียภาพโดยรวมของเถียงนา

องค์ประกอบที่กล่าวมาทั้งหมด คือสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบเถียงนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เถียงนาเกิดความงามในทางทัศนียภาพ บางเถียงนาอาจจะมียอดองค์ประกอบไม่ครบตามที่กล่าวหรืออาจมียอดองค์ประกอบที่มากกว่า ก็ไม่ได้หมายความว่าคุณค่าความงามจากการมองเห็นจะขาดหายไป แม้แต่ได้ร่มไม้ที่ถูกเรียกว่า เถียงนาก็ยังมีคุณค่าความงามไม่แตกต่างกัน เพราะความงาม (Beauty) เป็นคำที่ยากที่จะอธิบายหรือให้ความหมายเจาะจงครอบคลุมได้สมบูรณ์ ถึงอย่างไรความงามที่เกิดขึ้นจากวัตถุ ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของมนุษย์ เพราะทำให้ชีวิตสดชื่นรื่นรมย์ (มัยตะตียะ, ๒๕๔๗) เป็นความงามที่มองเห็น หรือรับรู้ได้โดยตรง ต่อผู้เป็นพบบเห็น และส่งผลทำให้เกิดเป็นคุณค่าทางใจ

ลักษณะและรูปแบบของเถียงนา

จากการวิจัย และสำรวจของวิโรฒ ศรีสุโร(๒๕๓๘) สามารถแบ่งรูปแบบของเถียงนาได้ ๕ ลักษณะใหญ่ๆ คือ

๑) เถียงนาพื้นติดดิน แบ่งเป็น ๒ แบบ ได้แก่ แบบใช้พื้นดินเป็นพื้นนั่ง และแบบใช้แคร่เป็นพื้นนั่ง เถียงนาในลักษณะดังกล่าว เป็นเถียงนาระดับพื้นฐานที่มีรูปแบบ และขั้นตอนในการปลูกสร้างไม่ยุ่งยาก สิ้นเปลืองน้อย แต่ต้องเลือกทำเลที่จะปลูกสร้างบนที่สูง หรือโนน เพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึงในฤดูทำนา เถียงนาในลักษณะนี้จะพบเห็นได้โดยทั่วไป

เถียงนาพื้นติดดินแบบใช้พื้นดินเป็นพื้นนั่ง และแบบใช้แคร่

๒) เถียงนายกพื้นสูงจากดินระดับเดียว เถียงนาประเภทนี้ นิยมใช้เสาไม้จริงทั้งต้น พื้นนั่งทำจากแบนไม้สูงจากพื้นดินประมาณ ๐.๕๐-๑.๐๐ เมตร เถียงนาบางหลังอาจจะยกพื้นแค่บางส่วน หรือครึ่งหนึ่งของความยาวของเถียงนาทั้งหมด

เถียงนายกพื้นสูงจากดินระดับเดียว

๓) เถียงนายกพื้นสูงจากดิน ๒ ระดับ เป็นการเล่นระดับที่สร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอย คล้ายส่วนที่เป็นเกย หรือชานในเรือนพื้นถิ่นอีสานทั่วไป เถียงนาในลักษณะนี้เป็นจุดเริ่มต้น หรือเป็นต้นแบบ ที่ก่อให้เกิดรูปแบบที่พัฒนาไปเป็นเรือนเหยา(วิโรฒ ศรีสุโร,๒๕๓๘)หรือเรือนประเภทชั่วคราว

เถียงนายกพื้นสูงจากดิน ๒ ระดับ

๔) เถียงนายกพื้นสูงจากดินหลายระดับ เป็นเถียงนาที่มีการแบ่งพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์มากขึ้น โดยการใช้ระดับพื้นเป็นตัวแบ่งแยกการใช้งาน เช่น เป็นพื้นที่พักจากบันได เป็นพื้นที่ทำครัว เป็นพื้นที่ใช้นั่ง และนอน เป็นต้น

เถียงนายกพื้นสูงจากดินหลายระดับ

๕) เถียงนาประเภทเคลื่อนที่ได้ เนื่องจากเป็นเถียงนาที่สร้างเพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายไปตามพื้นที่นา ในกรณีที่ไม่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกเถียงนาแบบถาวรได้ รูปแบบคล้ายเถียงนาประเภทพื้นติดดิน โครงสร้างโดยรวมจะมีน้ำหนักเบาเพื่อสะดวกต่อการขนย้าย เป็นรูปแบบที่พบเห็นได้น้อยในปัจจุบัน เพราะต้องใช้แรงงานเคลื่อนย้ายไปมา ซึ่งเป็นภาระที่เพิ่มขึ้น

เถียงนาประเภทเคลื่อนที่ได้

ลักษณะ และรูปแบบ ของเถียงนานั้น ถ้าหากมองดูด้วยตาอาจจะดูอ่อนด้อยในเรื่องความงามของโครงสร้างตามทฤษฎีของการออกแบบตามหลักตะวันตก เพราะ ด้วยองค์ประกอบของวัสดุที่ไม่ค่อยจะถาวรและด้วยรูปทรงที่ไม่ซับซ้อน แต่ถ้าหากพิจารณาเอาความงามจากวิถีตะวันออก แนวคิดและภูมิปัญญาของผู้สร้างด้วยใจ จะเห็นโครงสร้างและรูปทรงอันเรียบง่าย ยืดหยุ่น และกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ซึ่งสร้างสรรค์มาจากภูมิปัญญาอันบริสุทธิ์แบบพื้นบ้านของชาวนาอีสาน และเป็นภูมิปัญญาที่ออกแบบสร้างสรรค์อย่างมีสุนทรียภาพแบบที่ไม่รู้ตัว แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่อยู่แวดล้อมเถียงนา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสุนทรียะในการรับรู้ของผู้ที่ได้พบเห็น และเป็นเอกลักษณ์ที่ปรากฏทั่วไปในการนึกถึงภาพของเถียงนา

การใช้งานของเถียงนา

ในทางพื้นที่ หรือท้องนา เนื่องจากในปัจจุบัน กิจกรรมของเกษตรกรมีความหลากหลาย ไม่ได้ทำนาเพียงอย่างเดียว ในพื้นที่เดียวกันของเถียงนา อาจมีการปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ หรือมีคอกปศุสัตว์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ควบคู่ไปกับการทำนา ดังนั้นรูปแบบของเถียงนาประเภทนี้จึงมีความหลากหลายตามเงื่อนไขของกิจกรรม หากสังเกตโดยรวมจะสามารถจำแนกลักษณะที่เป็นรูปแบบการใช้งานของเถียงนาได้ ดังนี้

๑) ประกอบกิจกรรมประเภทเดียว เป็นเถียงนาที่มีลักษณะเรียบง่าย องค์ประกอบไม่ซับซ้อน ใช้สำหรับรับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อนหลังจากการ

ทำงาน อย่างเหน็ดเหนื่อยจากงานกลางแจ้ง เกียงนาประเภทนี้ จะมีขนาดเล็ก และมีพื้นที่โดยรอบเกียงนาไม่กว้างมากนัก ไม่มีรั้ว สามารถไปมาได้สะดวก ส่วนใหญ่ไม่นิยมเก็บสัมภาระและเครื่องมือไว้เพราะจะไม่มีคนอยู่เวลาไม่ได้ทำนา เกียงประเภทนี้ จะไม่มีกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมา ยกเว้นเวลาประกอบพิธีกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการทำนา

๒) **ประกอบกิจกรรมหลายประเภท** เป็นเกียงนาที่มีขนาดใหญ่ องค์กรประกอบ และรูปแบบมีความซับซ้อน เช่น มีรั้ว มีการต่อเติมสำหรับเก็บข้าวของหรือปลูกสร้างมากกว่าหนึ่งหลังเพื่อเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่มาก ส่วนใหญ่จะสร้างรั้วแบบชั่วคราว แสดงอาณาเขต มีกิจกรรมอื่นๆ นอกจาก การทำนา เช่น เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัวและผลไม้ในท้องถิ่น เก็บผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ บางเกียงนาจะขุดบ่อน้ำหรือสระน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง เกียงนาลักษณะนี้มักจะเป็นที่พักอาศัยประเภทกึ่งถาวร คือมีการอาศัยตลอดทั้งปีแม้ไม่ได้ทำนา

เกียงนาลักษณะประกอบกิจกรรมหลายประเภท ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๒๕๕๓

ลักษณะและการใช้งานของเกียงนาอีสานนั้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทในทางกายภาพ ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับสังคมเกษตรกรรม สามารถบ่งบอกถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนอีสานในการทำนา และมีความเป็นรูปธรรมเพราะเกิดจากกิจกรรมที่สร้างเพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิต เกียงนาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของชาวนาซึ่งมีพื้นฐานจากสังคมเกษตรกรรม และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในภาคอีสาน เช่น ความคิด ระเบียบ กฎเกณฑ์ สัญลักษณ์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้หลอมรวมกันจนกลายเป็นวัฒนธรรม(ธิดา สาระยา,๒๕๕๒) ซึ่งถือว่าเป็นวิถีชีวิตโดยรวมของคนอีสาน

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๓

ในทางสังคม หรือชุมชน ชาวอีสานนั้น มีคติความเชื่อที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคติความเชื่อที่มาจากที่อื่น และการนับถือผี ซึ่งเป็นคติความเชื่อดั้งเดิมของผู้คนในแถบนี้(สุจิตต์ วงษ์เทศ,๒๕๔๙) เป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งที่ไม่มองเห็น หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ เช่นในท้องนาจะมีผีตาแสดคอยดูแลรักษาผลผลิต หรือข้าวให้ออกมาได้ผลผลิตที่ดี คติความเชื่อเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานวิถีชีวิตโดยรวมของชาวอีสานเป็นการผสมผสานทางความเชื่อที่สืบทอดเป็นวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน และเถียงนาถูกสร้างขึ้นตามเงื่อนไขของวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม โดยเน้นไปที่การทำงานปลูกข้าวเป็นส่วนใหญ่ กล่าวได้ว่า “เถียงนา คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ” ที่อยู่คู่กับสังคมชาวนามาโดยตลอด ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสถานที่สำคัญที่หนึ่ง ซึ่งในชุมชนชนบทบางแห่ง ยังคงใช้เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีเกี่ยวกับประเพณีของชาวอีสานโดยเฉพาะ “ประเพณีฮีตสิบสอง” ซึ่งเป็นประเพณีที่อยู่คู่กับชาวอีสานมาอย่างยาวนาน ยกตัวอย่างเช่น

เดือนอ้าย (ธันวาคม) ทำพิธีบุญเข้ากรรม เป็นพิธีสำหรับพระภิกษุเพื่อให้บริสุทธิ์จากอาบัติสังฆาทิเสส นอกจากพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว ซึ่งเป็นเวลาที่ข้าวในนาสุกพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวได้ จึงมีการลงแขกเกี่ยวข้าวกัน และทำปลาร้า ปลาแดก เก็บไว้เป็นเสบียง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มักจะใช้เถียงนาเป็นสถานที่รวมกลุ่มในการทำกิจกรรม

เดือนยี่ (มกราคม) ทำพิธีคูณลาน โดยนิมนต์พระไปเทศน์ที่ลานข้าวของหมู่บ้าน และทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระ ประพรมน้ำมนต์แก่ข้าว และต้นข้าวในนาเพื่อเป็นสิริมงคล เมื่อเกี่ยวข้าวเอาขึ้นยุ้งฉางแล้ว ก็ทำพิธีสู่ขวัญข้าว และตักข้าวเปลือกจากยุ้งเป็นปฐมฤกษ์เพื่อเอาไปถวายพระที่วัดก่อนจะกินกันจ่อไป ซึ่งต้องใช้เถียงนาเป็นสถานที่ส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรม

เดือนหก (พฤษภาคม) ฤดูฝนเริ่มแล้วและวันเพ็ญเดือนหกก็เป็นวันวิสาขบูชา ชาวบ้านจึงทำบุญระลึกถึงพระพุทธเจ้า พร้อมกันนั้นก็มีการบั้งไฟเพื่อบูชาแถนและขอให้ฝนตกตามฤดูกาล สถานที่จัดพิธีก็คือกลางทุ่งนา ซึ่งต้องใช้เถียงนาในบริเวณใกล้เคียงเป็นลานชมการแสดง

เดือนเก้า (สิงหาคม) พิธีบุญข้าวประดับดิน เป็นพิธีรำลึกถึงคุณแผ่นดินที่มนุษย์ได้อาศัยทำมาเลี้ยงชีพ เมื่อทำบุญที่วัดเสร็จก็จัดข้าวปลาอาหารไปฝังดินตามเรียกสวนไร่นา อธิบายว่าเป็นการทำบุญให้ญาติผู้ล่วงลับและ เถียงนาก็เป็นสถานที่ส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรม

เดือนสิบ (กันยายน) พิธีบุญข้าวสาก ถึงวันเพ็ญกลางเดือนสิบชาวบ้านจะนำข้าวฉลากหรือห่อข้าวใหญ่ไปถวายพระสงฆ์ อุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษและญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว แล้วนำห่อข้าวน้อยไปแขวนไว้ตามต้นไม้ ตามเถียงนา ตามเสาบ้าน แล้วเคาะร้องเรียกส่งสัญญาณให้ผีญาติพี่น้อง มารับเอาห่อข้าวนั้นไป เป็นต้น

เนื่องจากชาวอีสานให้ความสำคัญกับเรื่องความกตัญญู จึงมีธรรมเนียมหลายอย่างที่ย้ำเตือนให้รู้จักให้เห็นความสำคัญของข้าว ย้ำเตือนให้สำนึกถึงบุญคุณของข้าว โดยเรียกข้าวว่า แม้โพสพ และมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง เช่น การทำพิธีสู่ขวัญข้าว และอัญเชิญพระแม่โพสพไปอยู่ในยุ้งฉางด้วย หรือทำบุญเลี้ยงผีตาแฮก เป็นการตอบแทนที่ช่วยดูแลคุ้มครองข้าว และการทำงานให้ได้ผลผลิตดีๆ เป็นต้น เถียงนานอกจากจะมีบทบาทในทางสังคม หรือประเพณีของชาวอีสาน และในทางพื้นที่ซึ่งเกี่ยวพันโดยตรงกับการทำนา ทุ่งนาที่อยู่รอบๆเถียงนาแล้วนั้น ยังเป็นแหล่งอาหารอย่างอื่น ที่นอกเหนือจากข้าว ซึ่งชาวนาสามารถหาได้อย่างมากมาย และหลากหลาย เป็นแหล่งรวมโปรตีนชั้นยอดที่สำคัญของชาวนาอีสาน เช่น ปลา แมลงสัตว์ต่างๆ รวมทั้งพืชชนิดต่างๆที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เห็ด ผักเม็ก สาหร่าย (ชาวอีสานเรียกว่า เทา) เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า เถียงนา คือ สถานที่สำคัญ และมีส่วนในการใช้ ประโยชน์ในการหาอาหารของชาวอีสาน

บทสรุป

แม้ปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในกระบวนการทำนา แต่บางชุมชนในอีสานยังคงยึดถือรูปแบบการทำนาในลักษณะเดิมที่สืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ และเถียงนา ก็ยังเป็นสถาปัตยกรรม ซึ่งเกิดจากวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกันอย่างเหนียวแน่นกับการทำนา เป็นสถานที่ ที่แสดงถึงภูมิปัญญาในการปรับใช้วัสดุท้องถิ่นและมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองการใช้งานในวิถีการดำเนินชีวิตแบบวัฒนธรรมไท-ลาวซึ่งเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่แวดล้อมโดยตรง นอกจากนี้จะเป็นสถานที่สำคัญในวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมโดยเฉพาะของชาวนาอีสานแล้ว เถียงนายังถูกใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณี และวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา

นอกจากนั้นยังพบว่าเถียงนาเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งของชุมชน เถียงนาบางแห่ง อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการแปรเปลี่ยนเป็นชุมชน เนื่องจาก หากเถียงนาดังกล่าวอยู่ห่างไกลจากชุมชนที่พักอาศัย ชาวนาไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ทุกวัน เพราะทำให้เสียเวลา และเสียแรงงานเป็นอันมาก จึงจำเป็นต้องสร้างเถียงนาให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และแข็งแรง เพื่อรองรับการใช้งานในช่วงของการทำนา ทำให้รูปแบบ และการใช้งานของเถียงนา ไม่แตกต่างจากบ้านเรือนในชุมชนเท่าใดนัก เมื่อเวลาผ่านไปจึงเริ่มพัฒนากลายเป็นชุมชน ปัจจุบันแม้จะมีความแปรปรวนของกระแสแห่งสังคมเมือง และความกลายกลืนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายรอบด้าน โครงสร้างของวัฒนธรรมท้องถิ่นทุกแห่งในโลกต่างประสบปัญหาเดียวกัน(อรศิริ ปาณินท์ , ๒๕๕๐) จากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงรอบตัวแบบโลกาภิวัตน์ การถูกรุกรานจากสังคมเศรษฐกิจโดยรวม แต่วัฒนธรรมข้าวหรือการทำนาของชาวอีสานกลับได้รับผลกระทบในทางกายภาพน้อยมากแม้จะมีเครื่องจักรเข้ามามีบทบาทในยุคปัจจุบัน กล่าวคือยังคงรูปแบบและวิธี ในการทำนาดด้วยวิธีการเดิม เช่น การช่วยกันดำนา เกี่ยวข้าว ซึ่งเป็นการเกื้อกูลกันทางสังคม เป็นภูมิปัญญาแห่งการดำรงอยู่ของชาวนาที่มีมาแต่บรรพชน เถียงนาก็เช่นกัน แม้จะมีการพัฒนาด้านวัสดุและการออกแบบก่อสร้างโดยนักออกแบบมากมายในปัจจุบัน แต่สิ่งเหล่านี้ไม่

สามารถที่จะเปลี่ยนแปลง รูปแบบ และองค์ประกอบแบบดั้งเดิมของเทียนนาในอีสาน ได้ ซึ่งจะพบเห็นเทียนนาที่ดูสภาพของโครงสร้างแล้วเหมือนขาดการดูแล ซ่อมแซม และถูกปล่อยให้ทรุดโทรม ดูเหมือนจะไม่มีความสุขงามใดๆ แต่นั่นคืออาจเป็นความตั้งใจหรือเต็มใจ ที่ชาวนาผู้เป็นเจ้าของต้องการจะปล่อยให้เป็นอย่างนั้น เหมือนจะบอกกล่าวถึงเอกลักษณ์และความเรียบง่ายในแบบฉบับของภูมิปัญญาพื้นถิ่นของชาวนาในภาคอีสาน ที่ใช้ชีวิตเรียบง่าย อยู่กับธรรมชาติ โดยมี เทียนนา ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่อยู่คู่กับท้องทุ่งนาของชาวอีสานตลอดมาและตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร เกิดศิริ. ๒๕๕๓. **ทรงชนะอุษาคเนย์ ๑**. กรุงเทพฯ: อนุชาคเนย์.
 มัย ตะติยะ. ๒๕๔๗. **สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
 ธิดา สารระยา. ๒๕๕๒. **อารยธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
 ฝ้าม ดึก เชื่อง. ๒๕๕๑. **แดนวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง**. ขอนแก่น: วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง.
 วิรุณ ตั้งเจริญ. ๒๕๔๖. **สุนทรียศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
 วิโรฒ ศรีสุโร. ๒๕๓๘. **เทียนนาอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี อุดรธานี ยโสธร
 กาฬสินธุ์ และ สกลนคร**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
 ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. ๒๕๔๐. **แอ่งอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐานโบราณคดีพลิกโฉมหน้า
 ประวัติศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: มติชน.
 สุจิตต์ วงษ์เทศ. ๒๕๔๙. **พลังลาว ชาวอีสานมาจากไหน**. กรุงเทพฯ: มติชน.
 อรศิริ ปาณินท์ . ๒๕๕๐. **เรียบง่ายและเป็นสุขกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ:
 คณะสถาปัตยกรรมมหาวิทยาลัยศิลปากร.
 อรศิริ ปาณินท์. ๒๕๕๑. **เรือนพื้นถิ่นไทย-ไท : บทความและสรุปงานวิจัยของ
 โครงการย่อย ๖โครงการในโครงการวิจัย**. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.
 เอกวิทย์ ณ ถลาง . ๒๕๔๔. **ภูมิปัญญาอีสาน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.